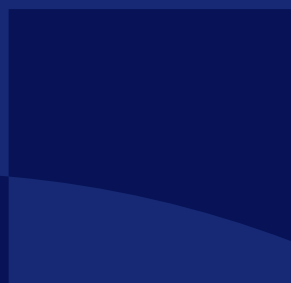

Forebygge frafall

Siste sammendragsrapport

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

FOREBYGGE FRAFALL

Siste sammendragsrapport

European Agency for Special Needs and Inclusive Education (Agency) er en uavhengig og selvstyrt organisasjon. Agency finansieres av utdanningsdepartementene i dets medlemsland og av Europakommisjonen via et driftstilskudd innen Den europeiske union (EU) sitt utdanningsprogram, Erasmus+ (2014–2020).

Del-finansiert av
EU-programmet
Erasmus+

Dette produktet er finansiert med støtte fra Europakommisjonen. Forfatteren er alene ansvarlig for innholdet i denne publikasjonen. Kommisjonen har ikke ansvar for videre bruk av informasjon som finnes i rapporten.

Synspunktene som kommer til uttrykk i dette dokumentet, er uttrykt av enkeltindivider og støttes ikke nødvendigvis av Agency, dets medlemsland eller kommisjonen.

Redaktør: Anthoula Kefallinou

Det er tillatt å bruke utdrag av dokumentet så sant det angis tydelig referanse til kilden. Det skal henvises til denne rapporten på følgende måte: European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2020. *Forebygge frafall: Siste sammendragsrapport.* (A. Kefallinou, Red.). Odense, Danmark

Med henblikk på større tilgjengelighet, er denne rapporten tilgjengelig på 25 språk, og tilgjengelig i elektronisk format på nettsiden til Agency: www.european-agency.org

Dette er en oversettelse av den originale engelske teksten. Se det originale dokumentet på engelsk ved tvil om nøyaktigheten til informasjonen presentert i oversettelsen.

ISBN: 978-87-7110-898-9 (elektronisk)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2020

Sekretariatet
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tlf: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brussel-kontoret
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tlf: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING	5
PROSJEKTRAMMEVERKETS PRINSIPPER	6
Definisjon av frafall i skolen	6
En systemisk tilnærming til forebygging av frafall i skolen	7
FUNN FRA FORSKNINGLITTERATUREN	10
FUNN FRA LITTERATUR OM RETNINGSLINJER	13
VIKTIGE POLICY-HANDLINGER FOR Å FOREBYGGE FRAFALL I SKOLEN	15
PROSJEKTUTBYTTE	17
REFERANSER	18

INNLEDNING

I inkluderende opplæring er det helt avgjørende å utvide skolekapasitet og forebygge frafall i skolen. I løpet av de siste årene har medlemslandene til European Agency for Special Needs and Inclusive Education (Agency) prioritert utfordringen med å forebygge frafall i skolen. I landsundersøkelsen for 2015, ba medlemmer i det representative styret om at det ble opprettet et prosjekt som skulle fokusere på inkludering og forebygging av frafall i skolen. Agency svarte med å opprette et tematisk prosjekt med tittelen **Forebygge frafall: Undersøke potensialet i inkluderende opplæring polysien i relasjon med system og individ** (PSF). Dette prosjektet bygger på eksisterende arbeid gjort av Agency på utfordringer knyttet til frafall i skolen.

PSF-prosjektet gir en omfattende oversikt over tilgjengelige retningslinjer og forskningslitteratur knyttet til forebygging av frafall i skolen. Målet er å fremheve egenskapene til et inkluderende rammeverk med retningslinjer som kan hjelpe med å forebygge frafall i skolen og forbedre skolenes evne til å imøtekomme ulike elevers behov.

Prosjektet varte fra 2018 til 2019. De undersøkte om hvorvidt retningslinjer for inkluderende opplæring kan forebygge frafall i skolen, både på individuelt nivå og i systemet generelt. Prosjektet tok utgangspunkt i følgende nøkkelspørsmål:

1. Hva forteller forskningslitteraturen oss om forholdet mellom forebygging av frafall i skolen og inkluderende opplæring?
2. Hvordan forstås og forebygges frafall i skolen i retningslinjer for inkluderende opplæring i Agencys medlemsland, sett i forhold til individuelle elever og problemer med systemet generelt?
3. Hvilke retningslinjer og rammeverk virker nødvendige for å forebygge frafall i skolen?

Prosjektgruppen gjennomførte skrivebordsforskning langs to parallelle aktivitetstråder for å finne svar på disse spørsmålene. Den første tråden undersøkte og analyserte europeisk og internasjonal forskningslitteratur om forebygging av frafall i skolen sett i forhold til inkluderende opplæring. Den andre tråden analyserte europeisk og internasjonal litteratur innen retningslinjer. Den undersøkte også eksisterende nasjonale retningslinjer for å forebygge frafall i skolen. Dette innebar at det ble innhentet informasjon fra Agencys medlemsland gjennom en landsdekkende undersøkelse i den hensikt å identifisere hvordan ulike land tilnærmet seg utfordringen med frafall i skolen. Rapportene fra fjorten land var grunnlaget for analysen: Estland, Finland, Hellas, Irland, Island, Latvia, Malta, Serbia, Slovakia, Storbritannia (Nord-Irland), Storbritannia (Skottland), Sverige, Tsjekkia, og Tyskland.

Prosjektet fokuserte primært på barneskole til og med videregående opplæring, dvs. **Internasjonal standard for klassifisering av utdanning** nivå 1–3. Hovedmålgruppen for utgangsdataene til prosjektet, er personer som utformer retningslinjene for inkluderende opplæring på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

PROSJEKTRAMMEVERKETS PRINSIPPER

Definisjon av frafall i skolen

Fordi frafall i skolen er et komplisert problem, er det viktig å understreke og definere begrepet slik det blir brukt i dette prosjektet.

Ifølge **PSFs litteraturgjennomgang** (European Agency, 2019a), har forskning på frafall i skolen fokusert på to hovedperspektiver: perspektivet til individet (hvordan individer kan falle ut av skolesystemet) og perspektivet sett fra organisasjonsnivå (hvordan skolesystemet kan svikte individuelle elever).

Litteratur innen retningslinjer nevner ofte viktigheten av å se på forebygging av frafall i skolen på organisasjonsnivå. Imidlertid er dette kun en sidebemerkning i internasjonale og europeiske dokumenter innen retningslinjer som undersøker tidlig skolefravall (se European Agency, 2016, 2017a, Europakommisjonen, 2015) eller effektiviteten og utviklingen hos skoler (se Europakommisjonen, 2017).

Med det ovenstående i betraktning, definerer PSF-prosjektet frafall i skolen slik:

Frafall i skolen skjer når systemet mislykkes i å tilby rettferdig og inkluderende opplæring som leder til vellykket læring, engasjement, bredere deltakelse i samfunnet og stabil overgang til voksen alder (European Agency, 2019b, p. 22).

Derfor er forebygging av frafall i skolen avhengig av at det utvikles et inkluderende system der alle elever – inkludert de med høyere risiko for å falle fra og som er sårbare for ekskludering – får høy kvalitet i utdanningen. Dette fører til økt oppnåelse/realisering og vellykket fullføring av obligatorisk skole. Det strekker seg også lenger enn organisasjon på skolenivå, det har som mål å gripe fatt i urettferdighet for å oppmuntre til bredere samfunnsdeltakelse og stabil overgang til voksen alder (European Agency, 2019b).

En systemisk tilnærming til forebygging av frafall i skolen

Prosjektrammeverkets prinsipper legger vekt på det systemiske perspektivet og støtter en **tilnærming basert på menneskerettighetene**. Ifølge dette bør utdanningssystemer tilrettelegge for at skoler kan støtte høy kvalitet i utdanningen til alle elever.

Dette innebærer:

... en overgang fra et fokus på individuell støtte og kompenserende tilnærming (dvs. basert på medisinsk diagnose og stempel), til mer forebyggende tiltak og proaktive metoder for opplæring og læring (European Agency, 2017b, p. 19).

Denne tilnærmingen forsøker å imøtekomme behovene til alle elevene. Den forsøker å identifisere og overkomme institusjonelle barrierer på alle nivåer som kan føre til frafall i skolen, og fremme et system som sørger for både likeverdighet og kompetanse.

Inkluderende opplæring støttes mest effektivt gjennom policy-handlinger som poengterer forebygging heller enn intervensjon og kompensasjon. PSF-prosjektet erkjenner at kompensasjon som tiltak vil være nødvendig for enkelte elever og er derfor ofte brukt av land. Kompensasjon som policy-handling og tiltak bør imidlertid være en siste utvei. Land bør prioritere forebyggende tilnærminger.

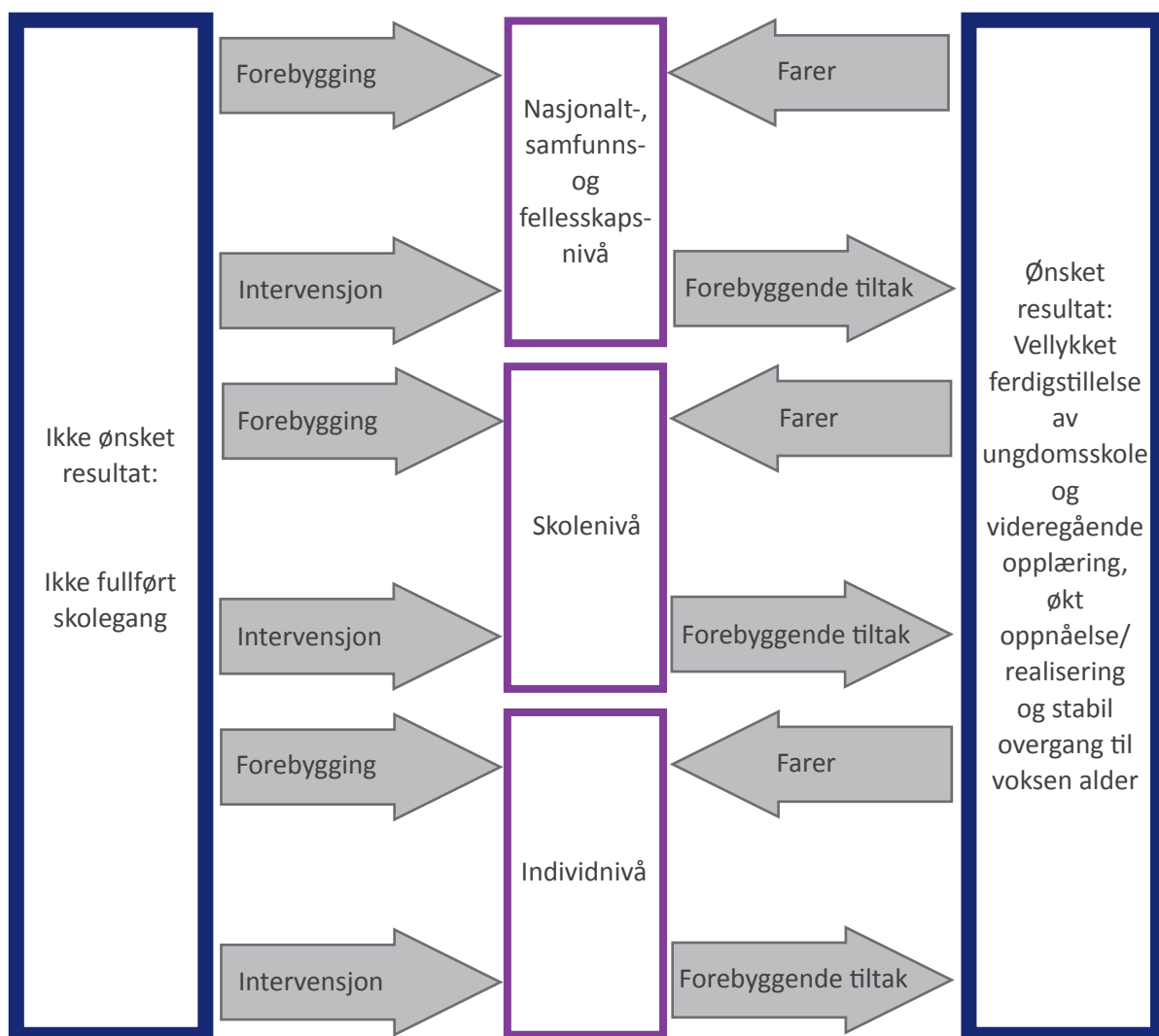
Frafall i skolen kan forebygges gjennom en kombinasjon av nasjonale/regionale retningslinjer, skoleorganisering og forståelse og tilrettelegging for individuelle omstendigheter. PSFs litteraturgjennomgang gir en oversikt over en prinsippbasert modell for forebygging av frafall i skolen, som inkluderer disse elementene og bygger på Agencys tidligere arbeid innen tidlig skolefrafall (European Agency, 2016; 2017a). Ifølge denne modellen er det en **rekke drivkrefter i elevens liv (farer og forebyggende tiltak), og eksterne krefter som makthavere og diverse fagpersoner innen utdanning kan påvirke (forebyggende strategier og intervensjon)**.

Modellen illustrerer hvordan forskjellige krefter skyver og drar eleven mellom ønsket resultat som er vellykket fullføring av ungdomsskole og videregående opplæring, økt oppnåelse/realisering og stabil overgang til voksen alder, og det uønskede resultatet som er frafall i skolen. Disse kreftene gjør seg gjeldende innad i samfunnet, på skolen og hos individet (European Agency, 2019a). I denne modellen er økosystemet som disse kreftene virker i, viktig (Bronfenbrenner, 2005).

PSF-prosjektet legger vekt på dette økosystemperspektivet for å undersøke videre tilnærminger til frafall i skolen på systemnivå. Det undersøker forebygging av frafall i skolen i sammenheng med **Økosystemmodellen for inkluderende opplæring**. Det bygger på tidligere arbeid gjort av Agency, f.eks. **Inkluderende barnehage**, **Raising the Achievement of all Learners in Inclusive Education** og **Støtte til inkluderende skoleledelse**. Rammeverket til økosystemet har som mål å hjelpe beslutningstagere med å identifisere nøkkelområder for gjennomgang på lokalt, regionalt og/eller nasjonalt nivå.

Figur 1. Kombinert økosystemanalyse og for-mot-diagram av påvirkningsfaktorer for frafall i skolen (omarbeidet fra European Agency, 2017a)

Økosystemmodellen består av følgende beslektede systemer:

- **Mikrosystemet** inkluderer prosesser innad i skolen og samhandlinger eleven har med medelever og voksne. I prosjektsammenheng vil mikrosystemet ta for seg den helhetlige skolen og elevrettet praksis som kan øke oppmøte og engasjement på skolen.
- **Mesosystemet** reflekterer koblinger innad i mikrosystemet som påvirker skolestrukturer og -systemer. I dette prosjektet vil mesosystemet omfatte samhandlinger på skolenivå som kan hjelpe med å forebygge frafall i skolen.
- **Exosystemet** tar for seg samfunnet, som kan påvirke andre nivåer. I dette prosjektet vil exosystemet fokusere på handlinger i lokalsamfunnet som kan bidra til å forebygge frafall i skolen.
- **Macrosystemet** representerer den bredere sammenhengen mellom det sosiale, kulturelle og lovgivning som omfatter alle de andre systemene. I dette prosjektet vil makrosystemet inkludere handlinger på nasjonalt/regionalt nivå som kan forebygge frafall i skolen og fremme inkludering.

De ulike systemkomponentene og forholdet dem imellom, påvirker skolenes kapasitet til å akseptere og inkludere alle elever. Hvis et skolesystem ikke er i stand til å tilby alle elever den samme muligheten til å fullføre skolen og bli forberedt til livet som voksen, vil det bety at systemet har «sviktet».

Økosystemmodellen legger vekt på relasjoner og avhengigheter mellom beslektede systemnivåer. Derfor må man ta i betraktning de andre elementene som påvirkes når man velger å gjøre endringer på et element i et system (European Agency, 2019a).

Modellen identifiserer både interne og eksterne faktorer til individet. Slik tar det avstand fra det dikotomiske spørsmålet om hvorvidt læring og inkluderende resultater er avhengig av individet eller konteksten. Hver faktor er alltid satt i forhold til elevens utdanningsøkosystem. Derfor, ved å sette eleven i sentrum, vil økosystemmodellen støtte en tilnærming basert på menneskerettighetene (ibid.).

FUNN FRA FORSKNINGLITTERATUREN

Den **første tråden** i prosjektet undersøkte og analyserte europeisk og internasjonal forskningslitteratur om forebygging av frafall i skolen sett i forhold til inkluderende opplæring. **PSFs litteraturgjennomgang** presenterer forskning som anvender en rekke typer metodelære for å forstå og identifisere løsninger på utfordringen med frafall i skolen. Definisjonene av ikke fullført skolegang i litteraturen, fokuserer på individuelle elever heller enn på skoleutvikling. Disse definisjonene sorteres i tre hovedtemaer:

- Tidlig skolefrfall
- Lav akademisk oppnåelse/realisering
- Manglende evne til å delta helt i samfunnet eller dårlig trivsel i voksen alder (European Agency, 2019a).

Litteraturen illustrerer kompleksiteten av faktorene som kan lede til frafall i skolen. Den gir også en oversikt over hvilke trinn som kan tas for å forebygge frafall i skolen på alle økosystemnivåer. Hvert tema er kjennetegnet av et sett med farer, forebyggende tiltak, forebyggende strategier og intervensjon / tidlig inngripen. Disse kreftene skyver og drar individet mellom gjennomføring av skolegang og frafall i skolen.

Krefter forbundet med frafall i skolen og gjennomføring av skolegang, fungerer på samfunnsnivå gjennom nasjonale retningslinjer, og lokal kontekst. De fungerer på skolenivå gjennom skoleorganisering og fleksibilitet til å tilrettelegge for individuelle elever. De fungerer også på familie- og individnivå, hvor de omfatter interne personlige faktorer (f.eks. motiverende, fysiske, sensoriske, genetiske, kognitive og lingvistiske

faktorer) og innbyrdes personlige faktorer (f.eks. familiebehov, tilgjengelig støtte, sosiale evner og muligheter).

Ulike tilnærminger kan anvendes for å redusere farer og forebygge problemer før de oppstår, og for å reversere eller redusere sannsynligheten for frafall i skolen. Litteraturen anbefaler handling på følgende områder for hvert systemnivå:

På nasjonalt-, samfunns- og fellesskapsnivå (makrosystem og exosystem), er det behov for å:

- gripe fatt i sosial urettferdighet,
- fremme likeverdighet,
- takle fattigdom,
- forbedre tilgang til psykiske helsetjenester og terapeutisk intervensjon / tidlig inngripen for elever og lærere,
- øke tilgjengeligheten av samfunnsbaserte støttetjenester og
- utvikle programmer for forebygging av narkotika- og alkoholbruk som også er nyttige for familier.

Derfor er retningslinjer på nasjonalt, regionalt og globalt nivå, som påvirker helsetjenesten, arbeidsforhold, botilbud og velferdsordninger, alle relevante i denne sammenhengen.

På skolenivå (mesosystem og mikrosystem), kan man oppleve betydelige lærevansker og manglende deltakelse. Skoler bør tilrettelegge for omgivelser hvor elever føler seg trygge og verdsatte, og hvor foreldrene blir engasjerte. Generelt sett antyder forskningen at påvirkning fra foreldre og familie må strekke seg lenger enn bare fellesaktiviteter. Skoler bør diskutere metoder for å engasjere foreldrene i egne barns utdanning, utvikle tjenester som lærer foreldre hvordan de kan oppdra egne barn bedre, gripe fatt i generasjonsendringer i innvandrerfamilier som kan påvirke motivasjon og engasjement, og hjelpe marginaliserte familier.

Skoler og lærere kan også bidra til å støtte elever som har opplevd dødsfall i familien, la elever bli kjent med en hel rekke jobbmuligheter for å oppmuntre ambisjoner, og vedlikeholde kvaliteten på skolebygninger. Litteraturen legger vekt på viktigheten av forholdet mellom lærer og elev, at elever får en positiv oppfatning av læreren, at skam som opplæringsmetode blir unngått og inkluderingen av rettfærdige retningslinjer for opprettholdelse av ro og orden. Forskningslitteraturen anbefaler også strategier for å overvåke progresjonen til elever. For å sørge for motivasjon for læring, er det viktig at lærere tilrettelegger for vekstmentalitet blant elevene, og at lærere forstår at individuelle omstendigheter kan kreve ytterligere støtte.

På individnivå (mikrosystem) finnes det mange nyanser å ta i betraktning. Elever kan ha behov for spesialundervisning eller har nedsatt funksjonevne, lavt nivå av akademisk engasjement, lave forventninger og lav mestringstillit / «self-efficacy». De kan oppfatte skolen som noe som har liten relevans i livene deres. Bestemte individuelle utfordringer kan også inkludere dødsfall blant foreldre, farlig oppførsel (som f.eks. bruk av narkotika eller alkohol), historie som fosterbarn eller opplevelse av omsorgstjenester eller tenåringsgraviditet.

Skoler og samfunn kan gjøre problemet enklere ved å:

- fremme samarbeid mellom eksterne byråer og skoler og utvikling av tjenester slik som skolefritidsordninger, språkterapi, rådgivning og psykisk helsetilbud,
- fokusere på en vurdering av læring som skal være kompetansebasert og kontinuerlig,
- utvikle en læreplan som er relevant for elevenes interesser, ambisjoner og behov, med ekstra vektlegging av studieferdigheter og uavhengig læring,
- motivere eleven ved å involvere lokalsamfunnet og utvikle elevens resiliens/motstandsdyktighet på individnivå,
- styrke individbaserte tilnærminger, særlig til elever med behov for spesialundervisning,
- ta tak i svak akademisk progresjon tidlig og gi støtte ved behov,
- unngå at eleven må gå (et klassetrinn) om igjen.

Til slutt er det nødvendig å gjennomgå effektiviteten til strategiene regelmessig for å redusere frafall i skolen. Forebygging bør utelukke nødvendigheten av kompenserende handlinger. Imidlertid kan ytterligere intervensjon / tidlig inngripen ta tak i utilsiktede utfordringer som måtte oppstå.

Generelt sett viser forskningslitteraturen at utdanningssystemer kan bli organisert for å imøtekomme mangfoldet av elevenes ulike behov, og for å forebygge frafall i skolen. PSFs litteraturgjennomgang peker på **universell utforming** som hjelpemiddel for å øke inkludering og fremme mestring hos alle elever (European Agency, 2019a).

FUNN FRA LITTERATUR OM RETNINGSLINJER

Den **andre tråden** i prosjektet analyserte eksisterende nasjonale policy-tiltak for forebygging av frafall i skolen. Gjennomgangen av retningslinjer viser at europeiske land i økende grad forplikter seg til å utvikle inkluderende opplæringsystemer med større likhet blant elever. Derimot er det betydelig **internasjonal bekymring rundt lave nivåer av akademisk oppnåelse/realisering i visse elevgrupper**. Det er også bekymringer rundt den bredere utfordringen med frafall i skolen sett fra et systemisk perspektiv.

Utdanningssystemer har utviklet forskjellige retningslinjer for å imøtekomme elevers ulike behov, forbedre resultater og forebygge frafall i skolen. PSF-prosjektets synteserapport analyserte relevante retningslinjer og tiltak i utdanningssystemene til de 14 landene som deltok i landsundersøkelsen til PSF-prosjektet (European Agency, 2019b).

Analysen viste at nasjonale retningslinjer ikke bruker begrepet «ikke fullført skolegang» direkte, men heller impliserer betydningen. Istedenfor å knytte frafall i skolen til individer, gir enkelte land innsikt i hvordan **progresjon mot forebygging av frafall i skolen kan tolkes fra et positivt systemisk perspektiv, ved å fremme mestring i skolen.**

Analysen viste også at nesten alle land har utviklet relevante rammeverk med retningslinjer. Imidlertid var det stor variasjon i målene landene hadde satt for disse. Noen land vektla målrettede tiltak for individet. Andre henviste til omfattende tiltak som involverte hele skolen eller hele utdanningssystemet.

Til tross for variasjonen av definisjoner og tilnærminger til frafall i skolen blant landene, finnes det noen felles mønstre i retningslinjer som inkluderer:

- økt engasjement og reduksjon av tidlig skolefravall,
- lave nivåer av akademisk oppnåelse/realisering var satt som mål,
- fremming av skoleutvikling som tilnærming på opplæring og læring.

Nøkkelprioriteringer for landenes retningslinjer inkluderer identifisering av, og støtte til, elever i «risikogruppen», økt oppnåelse/oppfyllelse i bestemte områder, redusering av skillet i oppnåelse /oppfyllelse blant elever, og utvikling av læreplan, vurdering og pedagogikk.

Landsundersøkelsen til prosjektet gav også informasjon som gir en forståelse av hovedutfordringene land møter når de forsøker å forebygge frafall i skolen. Disse utfordringene er:

- effektiv implementering av retningslinjer innen inkluderende opplæring,
- oppbygging av lærerkapasitet,
- forbedring av støttekvaliteten,
- utvikling av mer effektive mekanismer for ledelse, finansiering og overvåking.

Generelt sett, antyder gjennomgangen av retningslinjer et behov for å inkludere flere dimensjoner og en balansert tilnærming for å takle frafall i skolen. Etter å ha validert tilnærmingene til landene, antyder prosjektfunnene at istedenfor å kompensere for svake akademiske resultater, bør et inkluderende system heller bygge opp skolekapasiteten og heve oppnåelse/realisering hos alle elever. **For å nå dette målet, må nasjonale retningslinjer, tiltak og strategier tilpasses til en systemisk og helhetlig tilnærming på skolenivå. Samtidig må de være elevrettet, med fokus på individer i risikosonen.**

VIKTIGE POLICY-HANDLINGER FOR Å FOREBYGGE FRAFALL I SKOLEN

Ved å kombinere funnene i gjennomgangene av forskning og retningslinjer, har PSF-prosjektet identifisert inkluderende retningslinjer som kan sørge for at skoler oppnår større likhet blant elevene. Prosjektet benyttet en økosystemmodell til å foreslå et omfattende rammeverk med retningslinjer for å forebygge frafall i skolen. Dette inkluderer flere inkluderende policy-handlinger som kan hjelpe land med fremgangen i kampen mot å forebygge frafall i skolen.

Viktige policy-handlinger organiseres i fire økosystemnivåer: nasjonal/regional, samfunn, skole og individet.

Policy-handlinger på nasjonalt/regionalt nivå (makrosystem) inkluderer:

- redusere sosial urettferdighet, fremme likeverdighet og takle fattigdom,
- støtte samarbeid mellom departementene for utdanning, helse, omsorg, botilbud og arbeid,
- forbedre skoletilgang og oppmøte.

Policy-handlinger på samfunnsnivå (exosystem og mesosystem) inkluderer:

- øke tilgang til og tilgjengeligheten av samfunnsbaserte støttetjenester,
- fremme samarbeid mellom eksterne byråer/tjenester og skoler,
- meningsfull engasjering av familier.

Policy-handlinger på skolenivå (mesosystem og mikrosystem) inkluderer:

- utvikle inkluderende skoleledelse,
- utvide læreplan, vurdering og pedagogikk,
- tilby karrierestøtte og fleksible karriereveier,
- støtte elevens helse og trivsel.

Policy-handlinger på individnivå (mikrosystem) inkluderer:

- styrke personlige tilnærminger,
- gripe fatt i lav akademisk oppnåelse/realisering så tidlig som mulig,
- redusere antall tilfeller der eleven må gå (et klassesystem) om igjen.

Dette rammeverket for å forebygge frafall i skolen innlemmer og komplementerer rammeverk for Den europeiske union og internasjonale rammeverk for å forbedre kvaliteten til utdannelsen hos alle elever. Den kan fungere som utgangspunkt for en nasjonal/regional og lokal diskusjon i hvordan retningslinjer innen utdanning kan forebygge frafall i skolen. Hvert område innen retningslinjer kan vurderes som et **mulig nasjonalt handlingsmål**. Slik kan rammeverket fungere som grunnlag for konvertering av områder innen retningslinjer til indikatorer og/eller inkludere dem i nasjonale standarder for forebygging av frafall i skolen.

Til slutt kan land bruke dette rammeverket som **en referanse for overvåking av fremgangen med å forebygge frafall i skolen**. Det kan forenkle medelevers læring og kunnskapsutveksling om hvordan de kan sette disse policy-områdene i sammenheng, allokere økonomiske ressurser og utvikle synergier mellom aktører på lokalt nivå og systemnivå.

Generelt sett har PSF-prosjektet kunnet bevisgjøre at inkluderende opplæringsystemer med høy kvalitet kan organiseres slik at de imøtekommer et mangfold av elevbehov og forebygger frafall i skolen. Omfattende retningslinjer som fokuserer på likeverdighet og inkludering kan forbedre effektiviteten til utdanningssystemer og individuelle

elevresultater. Enkelt sagt, økt inkluderingsnivå i utdanningssystemet kan føre til mestring hos alle elever.

PROSJEKTUTBYTTE

De to prosjektrådene har gitt fire beslektede prosjektutbytter.

PSFs litteraturgjennomgang (European Agency, 2019a) er resultatet av den første prosjektråden. Den gir en oversikt over europeisk og internasjonal forskning på forebygging av frafall i skolen sett i forhold til inkluderende opplæring. Gjennomgangen identifiserer også nøkkelkonsepter og temaer som fungerer som grunnlag for retningslinjer og praksis for å forebygge frafall i skolen. Funnene bidro til og komplementerte den andre prosjektråden med informasjon og utvikling av synteserapporten til prosjektet.

Den **tematiske analysen av landsinformasjon** oppsummerer informasjonen innhentet om politikken og retningslinjene til de 14 landene som deltok i landsundersøkelsen til prosjektet. Analysen presenteres ved hjelp av tematiske tabeller, som også bidro med informasjon til synteserapporten til prosjektet. Disse utgangsdataene komplementerer andre informasjonskilder som beskriver nasjonale utdannings- og opplæringssystemer slik som Agencys arbeid med **Gjennomgang og analyse av politikk og retningslinjer i ulike land** og evalueringer gjort av Agency i **Malta og Island**.

PSF-prosjektets synteserapport (European Agency, 2019b) kombinerer informasjon fra de to prosjektrådene og presenterer de helhetlige prosjektfunnene. Det inkluderer informasjon om internasjonal og europeisk politisk kontekst, litteraturen undersøker funnene og resultatene til analysen av landsinformasjon. Rapporten gir en oversikt over utfordringen med frafall i skolen ved å analysere viktige retningslinjer og tiltak fremmet av nasjonale utdanningsmyndigheter. Til slutt fremhever den funksjonene til inkluderende rammeverk som tilrettelegger for progresjon mot forebygging av frafall i skolen.

PSFs siste sammendragsrapport oppsummerer prosjektets hovedkonklusjoner.

Disse prosjektutbyttene er tilgjengelige på **nettområdet til PSF-prosjektet** (www.european-agency.org/projects/PSF).

REFERANSER

Bronfenbrenner, U., 2005. 'The Bioecological Theory of Human Development' [En bioøkologisk teori om utvikling av mennesket], i U. Bronfenbrenner (Red.), *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development [Gjør mennesker til mennesker: Bioøkologiske perspektiver på menneskets utvikling]*. Thousand Oaks, CA: Sage

Europakommisjonen, 2015. *Education & Training 2020. Schools policy: A whole school approach to tackling early school leaving [Utdanning og opplæring 2020. Skolepolitikk: En helhetlig skoletilnærming for å takle tidlig skolefrfall]*. ec.europa.eu/assets/eac/education/experts-groups/2014-2015/school/early-leaving-policy_en.pdf (Siste tilgang var oktober 2019)

Europakommisjonen, 2017. *School development and excellent teaching for a great start in life [Skoleutvikling og kompetent opplæring gir en flott start på livet]*. Kommunikasjon fra kommisjonen til Europaparlamentet, Rådet, den europeiske økonomi- og sosialkomiteen og regionkomiteen. COM/2017/0248 final. eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1496304694958&uri=COM:2017:248:FIN (Siste tilgang var april 2019)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2016. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: A Review of the Research Evidence Focusing on Europe [Tidlig skolefrfall og elever med nedsatt funksjonsevne og/eller behov for spesialundervisning: En gjennomgang av forskningsbevis med fokus på Europa]*. (A. Dyson og G. Squires, Red.). Odense, Denmark. www.european-agency.org/resources/publications/early-school-leaving-and-learners-disabilities-andor-special-educational-0 (Siste tilgang var november 2019)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2017a. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: To what extent is research reflected in European Union policies? [Tidlig skolefrfall og elever med nedsatt funksjonsevne og/eller behov for spesialundervisning: I hvilken grad er forskning gjenspeilet i retningslinjer i Den europeiske union?]* (G. Squires og A. Dyson, Red.). Odense, Denmark. www.european-agency.org/resources/publications/early-school-leaving-and-learners-disabilities-andor-special-educational (Siste tilgang var november 2019)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2017b. *Raising the Achievement of all Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice [Lærdom om europeiske retningslinjer og praksis]*. (A. Kefallinou og V.J. Donnelly, Red.). Odense, Denmark. www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview (Siste tilgang var november 2019)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2019a. *Preventing School Failure: A Review of the Literature [Forebygge frafall: Gjennomgang av litteraturen]*. (G. Squires og A. Kefallinou, Red.). Odense, Denmark. www.european-agency.org/resources/publications/preventing-school-failure-literature-review (Siste tilgang var februar 2020)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2019b. *Preventing School Failure: Examining the Potential of Inclusive Education Policies at System and Individual Levels [Forebygge frafall: undersøke potensialet i inkluderende opplæring polysien i relasjon med system og individ]*. (A. Kefallinou, Red.). Odense, Denmark. www.european-agency.org/resources/publications/preventing-school-failure-synthesis-report (Siste tilgang var februar 2020)

Sekretariatet:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tlf: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brussel-kontoret:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tlf: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org